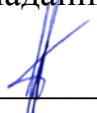

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра географії та методики її викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри географії та методики
її викладання

 Ігор КАСІЯНИК
«26» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВОЇ (КОМПЛЕКСНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою *Середня освіта (Географія. Історія)*

спеціальності *014 Середня освіта (Географія. Історія)*

галузі знань *01 Освіта/Педагогіка*

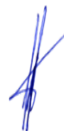
мова навчання: *українська*

2025-2026 навчальний рік

Розробники програми: Станіслав ПРИДЕТКЕВИЧ, кандидат географічних наук, старший викладач кафедри географії та методики її викладання; Ольга МАТУЗ, асистент кафедри географії та методики її викладання.

Схвалено на засіданні кафедри географії та методики її викладання
Протокол № 10 від 26 серпня 2025 року

Завідувач кафедри географії та методики її викладання

Ігор КАСІЯНИК

Схвалено науково-методичною радою природничо-економічного факультету

Голова науково-методичної ради і
забезпечення якості вищої освіти

природничо-економічного факультету
Протокол № 7 від 26 серпня 2025 року

Валентина Колодій

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної
програми

Станіслав ПРИДЕТКЕВИЧ

І. ВСТУП

Навчальна-польова (комплексна географічна практика) здобувачів освіти 3 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Географія) денної форми навчання, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка регламентується положенням «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», де зазначається, що для здобуття кваліфікаційного рівня практична підготовка здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми і має на меті набуття здобувачами вищої освіти професійних навичок і вмінь та здійснюється в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладачів закладу вищої освіти та фахівців з відповідного фаху.

Галузь знань	<i>01 Освіта/Педагогіка</i>
Спеціальність	<i>014 Середня освіта (Географія)</i>
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Форма навчання	<i>денна</i>

Головна **мета** проведення практики – закріплення, поглиблення та практичне застосування теоретичних знань із фахових географічних та історичних дисциплін шляхом інтегрованого польового дослідження території. Практика спрямована на формування у здобувачів освіти цілісного просторово-часового світогляду, де географічне середовище розглядається як матеріальна основа і визначальний фактор розгортання історичних процесів, а історичні події – як чинник еволюції та трансформації географічних ландшафтів.

Програма навчально-польової (комплексної географічної) практики для здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Географія) Кам'янець-Подільського національного університету розроблена на основі освітньо-професійної програми, навчального плану спеціальності, узгоджена із випусковою кафедрою і науково-методичною радою природничого факультету.

І. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ СФОРМОВАНІ У ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Мета практики: забезпечити комплексне дослідження просторово-часової організації окремого регіону шляхом виявлення закономірностей взаємодії між розвитком географічної оболонки та антропогенно-історичними процесами; сформувати у здобувачів освіти навички системного аналізу ландшафтів як арени історичних подій та соціокультурного розвитку населення; ознайомити здобувачів вищої освіти із

природним та суспільно-географічним комплексом території; набути навичок дослідження населеного пункту, окремого підприємства, виробничої і соціальної інфраструктури, транспортних комплексів, геополітичної, гео економічної ситуації, проблем території; оволодіти методикою польових фізико-географічних та суспільно-географічних досліджень, камерального опрацювання зібраного матеріалу; збирання та опрацювання фактичного матеріалу, його узагальнення, набуття навичок аналітично-конструктивного опрацювання та самостійного відображення результатів дослідження у формі письмового звіту, графічних і картографічних моделей.

Завдання практики:

- дослідження впливу природних чинників на виникнення, планування та історичний розвиток населених пунктів;
- проведення комплексного фізико-географічного опису природних компонентів та аналіз ступеня їхньої антропогенної трансформації під впливом діяльності людини в різні історичні епохи;
- виявлення на місцевості об'єктів історико-культурної спадщини, місць визначних подій та давніх шляхів сполучення;
- збір та систематизація краєзнавчого матеріалу через вивчення музейних експозицій та фіксацію усних свідчень місцевих жителів про історію та традиції краю;
- аналіз сучасного демографічного стану, етнографічних особливостей та динаміки розселення населення в межах досліджуваної території;
- вивчення структури господарського комплексу району, спеціалізації підприємств та оцінка раціональності використання природних і трудових ресурсів;
- дослідження функціонального зонування території та структури земельних угідь у контексті соціально-економічного розвитку громади;
- оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону через поєднання природних атракцій та об'єктів історико-культурного фонду для створення нових маршрутів;
- оволодіння навичками польового дослідження геологічних відслонень, геоморфологічної будови місцевості та формування колекцій гірських порід і мінералів;
- вивчення гідрологічних особливостей місцевих водойм та проведення найпростіших мікрокліматичних спостережень у різних типах ландшафтів;
- закладання та опис ґрунтових розрізів, а також візуальна характеристика біогеоценозів із визначенням типових і рідкісних видів місцевої флори та фауни;
- підготовка підсумкової звітної документації (польових щоденників, картосхем, профілів), що відображає результати комплексного вивчення території.

Програмні компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність виконувати спеціалізовані практичні завдання та вирішувати проблеми з організації базової середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів педагогіки, психології, а також методики навчання та предметних знань з географії та історії і характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 11 Здатність працювати в команді, адаптуватися й діяти в непередбачуваних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 02 Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів.

СК 03 Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).

СК 05 Здатність розуміти та пояснювати особливості фізико-географічних об'єктів у геосферах, взаємозв'язки у ландшафтах та біогеоценозах.

СК 08 Здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН 11 Уміння охарактеризувати природні та суспільні просторові утворення, пояснити їх особливості і взаємозв'язки, сформовані географічним положенням та історичними чинниками.

ПРН 16 Уміння самостійно вести польові природознавчі, фізико-географічні й суспільно-географічні дослідження, необхідні для організації практичних занять з географії в школі та для позашкільної краєзнавчої і природоохоронної роботи.

II. ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРАКТИЦІ

Здобувач освіти зобов'язаний:

- виконувати всі види робіт, що передбачені програмою практики, проводити індивідуальну навчально-дослідницьку роботу;
- працювати у відповідності до вимог статуту та правил внутрішнього розпорядку університету;

- виконувати вказівки та розпорядження адміністрації та керівників практики;
- у разі невиконання вимог, які ставляться до практиканта, порушник може бути відстороненим від проходження практики;
- вести щоденник, який включає результати спостережень і аналіз навчально-дослідницької роботи;
- у разі пропуску чи спізнення на навчально-польову практику повідомити керівнику практики; пояснити причину відсутності або спізнення, надати необхідні документи;
- здавати звітну документацію в точно вказані терміни.

ІІІ. ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИК ВІД КАФЕДР І БАЗ ПРАКТИКИ

Керівник практики:

- проводить інструктовану нараду з навчально-польової практики, на якій ознайомлює здобувачів вищої освіти з програмою практики, дає загальну характеристику за наявними літературними і картографічними джерелами обраного району досліджень, ознайомлює з місцевістю, де будуть вестись польові роботи;
- проводить інструктаж із техніки безпеки, розподіляє навчальну академічну групу на бригади, закріплює обов'язки за кожним здобувачем вищої освіти;
- забезпечує оптимальні умови для ведення польових практичних робіт на належному методологічному рівні;
- відповідає за безпеку здобувачів вищої освіти;
- здійснює контроль за діяльністю здобувачів вищої освіти упродовж часу, що відведений для проведення польової практики;
- оцінює результати навчально-польової практики;
- складає звіт з навчально-польової (комплексної географічної) практики про проведену навчальну і подає його керівнику практики;
- про результати практики звітує на засіданні фахової кафедри

ІV. ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Програма та терміни проведення навчально-польових практик визначаються навчальним планом та наказом № 74-ОД від 08.06.2021 р., є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми та має на меті набуття здобувачами вищої освіти професійних навичок і вмінь, здійснюється

в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладачів вищого навчального закладу та спеціалістів з даного фаху.

Навчальним планом передбачено організацію навчально-польової (комплексної географічної практики) у 6 семестрі.

Навчально-польова (комплексна географічна) практика проводиться 6 семестрі триває 2 тижні (3 кредитів ECTS, 90 годин).

V. БАЗИ ПРАКТИКИ

Здобувачі освіти 3 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Географія) проходять навчально-польову (комплексну географічну) практику на базі кафедри географії та методики її викладання, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

VI. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Навчально-польова (комплексна географічна) практика здобувачів вищої освіти 3 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Географія) організовується деканатом факультету спільно з кафедрою географії та методики її викладання на основі наказу по університету. Наказом затверджуються керівники практики.

Розподіл здобувачів вищої освіти і викладачів-керівників на практики проводиться наказом по ЗВО за заявками профільюючої кафедри. Наказ визначає час знаходження керівника практики, який не повинен знаходитися у відпустці або поєднувати відрядження по керівництву практикою з іншими відрядженнями.

Перед початком навчально-польової практики проводиться **інструктивна нарада**, під час якої до відома здобувачів вищої освіти доводяться мета й завдання практики, пояснюється її зміст, розглядається порядок проходження, правила поведінки, особливості обліку та оцінювання тощо. Обов'язковим елементом інструктивної наради є інструктаж з техніки безпеки під час проходження навчально-польової практики.

Контроль за проведенням практики здійснюється керівником практики, завідувачем профільюючої кафедри та представниками кафедри.

Захист практики проводиться після аналізу звітної документації керівниками практики. Під час захисту здобувачі вищої освіти звітують про виконану роботу, обговорюють та аналізують результати, визначають недоліки, проблеми, які виникали під час практики, висловлюють пропозиції та побажання щодо покращення організації практики.

За результатами захисту практики, із врахуванням оцінок, які виставили здобувачам вищої освіти керівники практики за виконання завдань, оформлення звітної документації та трудову дисципліну, проводяться

підсумки практики та виставляється підсумкова оцінка роботи здобувачів вищої освіти.

Виробнича практика завершується *диференційованим заліком* та оцінюється за 100-бальною шкалою: 90-100 балів – відмінно; 75-89 балів – добре; 60-74 – задовільно; менше 60 балів – незадовільно.

Практика оцінюється позитивно тільки у тому випадку, якщо здобувач вищої освіти успішно виконав усі види робіт, передбачених програмою практики.

VI. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Орієнтовна схема проведення основних заходів польової практики:

Етап 1. Підготовчий

На базі кафедри географії та методики її викладання здобувачі освіти проходять інструктаж із техніки безпеки, ознайомлюються з метою, завданнями та маршрутами практики. Здійснюється підбір та аналіз фондових, картографічних, історико-архівних матеріалів і літературних джерел щодо території м. Кам'янець-Подільський та НПП «Подільські Товтри».

Етап 2. Фізико-географічні польові дослідження

- геоморфологічні та геологічні дослідження. Вивчення геоморфологічної будови Подільських Товтр та каньйону річки Смотрич. Опис геологічних відслонень силурійських і неогенових вапняків, збір колекційних зразків гірських порід та мінералів, фіксація форм рельєфу.
- гідрологічні та мікрокліматичні спостереження. Дослідження гідрологічного режиму, швидкості течії, характеру русла і долини річок басейну Дністра (зокрема р. Смотрич). Проведення мікрокліматичних спостережень у різних типах місцевості (на дні каньйону, на плакорі, у лісовому масиві).
- ґрунтознавчі та біогеографічні дослідження. Закладання та морфологічний опис ґрунтових розрізів. Візуальна характеристика лісових, степових та лучно-степових біогеоценозів НПП «Подільські Товтри» з ідентифікацією типових, ендемічних та червонокнижних видів флори і фауни.

Етап 3. Історико-краєзнавчі дослідження

- аналіз географічного детермінізму поселень. Дослідження того, як унікальний меандр річки Смотрич та стрімкі стінки каньйону зумовили виникнення, планування та оборонну структуру Кам'янця-Подільського.
- вивчення культурної спадщини. Локалізація та візуальне обстеження пам'яток оборонної архітектури (Кам'янець-Подільська фортеця, міські укріплення), культових споруд різних конфесій, місць визначних битв та залишків давніх торгових шляхів.
- збір краєзнавчого матеріалу. Робота з експозиціями Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника. Фіксація усних свідчень щодо локальної історії, топоніміки, етнографічних особливостей та традиційного природокористування.

Етап 4. Суспільно-географічні та рекреаційні дослідження

- демографія та господарство. Аналіз динаміки розселення, вікової та етнічної структури населення регіону. Ознайомлення зі структурою господарського комплексу та оцінка раціональності використання мінерально-сировинних і трудових ресурсів.
- просторова організація та урбаністика. Дослідження функціонального зонування Кам'янця-Подільського. Аналіз структури земельних угідь територіальної громади.
- оцінка туристичного потенціалу. Комплексний аналіз рекреаційних можливостей регіону шляхом поєднання природних атракцій та багатого історико-культурного фонду. Розробка концепцій нових краєзнавчих чи екологічних маршрутів.

Етап 5. Камеральний (підсумковий)

- підготовка підсумкової звітної документації, яка відображає результати виконання всіх завдань практики.

VII. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

З метою надбання здобувачами вищої освіти під час практики умінь і навичок самостійного виконання науково-дослідних завдань застосовуються індивідуальні завдання, які активізують діяльність здобувачів вищої освіти, розширюють їх світогляд, підвищують ініціативу і роблять проходження практики більш конкретним та цілеспрямованим. Матеріали, отримані здобувачами вищої освіти під час виконання індивідуальних завдань, можуть в подальшому бути використанні для виконання курсової або дипломної

роботи, для підготовки доповіді статті або інших цілей по узгодженню з кафедрою та базою практики.

Тема індивідуального завдання: “Комплексна характеристика рідного населеного пункту”.

VIII. ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ВЕДЕ ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ І ПОДАЄ НА КАФЕДРУ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ, ЇХ ВЗІРЦІ

Основними звітними документами здобувачів вищої освіти 3 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Географія) є щоденник практики, у якому розглянуто щоденні етапи досліджень та їх основні результати та звіт.

IX. ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

1. Загальні положення та дисципліна

До початку практики всі здобувачі вищої освіти зобов'язані пройти вступний інструктаж із техніки безпеки на базі кафедри географії та методики її викладання із обов'язковим підписом у відповідному журналі. Здобувачі, які не пройшли інструктаж, до практики не допускаються.

Під час проходження практики здобувачі беззаперечно підпорядковуються керівнику практики. Самовільне відлучення від групи, зміна маршруту чи місця проживання категорично забороняються.

Здобувач повинен мати відповідний польовий одяг (закритий, що захищає від сонця, вітру та комах), зручне закрите взуття на неслизькій підшві (кросівки, трекінгові черевики), головний убір, а також індивідуальну аптечку з урахуванням особистих потреб.

Категорично забороняється вживання алкогольних напоїв, наркотичних речовин, а також перебування на практиці в стані сп'яніння. Паління дозволяється виключно у спеціально відведених для цього місцях.

2. Безпека під час польових географічних досліджень

Враховуючи особливості НПП «Подільські Товтри», суворо забороняється підходити до країв урвищ та каньйонів.

Забороняється самотійно спускатися стрімкими схилами, осипищами та неорганізованими стежками без дозволу керівника.

Під час гідрологічних досліджень забороняється заходити у воду без спеціального взуття, купатися в необладнаних місцях, пити сиру воду з відкритих водойм та ін.

Для запобігання укусам кліщів необхідно періодично проводити взаємоогляд одягу та тіла. Забороняється куштувати невідомі ягоди, плоди, гриби та рвати рослини голими руками, тощо.

3. Безпека під час історико-краєзнавчих досліджень

Під час вивчення об'єктів історико-культурної спадщини забороняється вилазити на історичні об'єкти, напівзруйновані стіни, башти, спиратися на хиткі конструкції та парапети.

Забороняється порушувати цілісність культурного шару на територіях археологічних пам'яток, самовільно проводити розкопки чи збирати артефакти без погодження з фахівцями.

Під час відвідування діючих храмів, монастирів та некрополів здобувачі повинні дотримуватися відповідних етичних норм поведінки та форми одягу.

4. Правила роботи з польовим обладнанням та інструментами

Переносити геологічні молотки, лопати, ґрунтові бури необхідно виключно в чохлах або рюкзаках вістрям донизу.

Під час відбивання зразків гірських порід геологічним молотком необхідно використовувати захисні окуляри для запобігання травмуванню очей осколками. Інші члени групи повинні перебувати на безпечній відстані.

Після закладання ґрунтових розрізів чи шурфів здобувачі зобов'язані засипати їх та рекультивувати поверхню (відновити дерновий покрив).

5. Екологічна етика та природоохоронні вимоги

Перебуваючи на території НПП «Подільські Товтри», здобувачі зобов'язані суворо дотримуватися природоохоронного законодавства. Забороняється пошкоджувати дерева, чагарники, збирати рослини, занесені до Червоної книги України. Забороняється залишати будь-яке побутове сміття на маршруті (все сміття збирається у пакети та транспортується до спеціальних сміттєзбірників у населених пунктах). Розведення багать дозволяється виключно у спеціально обладнаних рекреаційних зонах і лише з дозволу керівника практики.

6. Дії у надзвичайних ситуаціях

У разі отримання травми, укусу комахи/змії, теплового удару чи ознак захворювання здобувач повинен негайно повідомити керівника практики.

Під час грози забороняється ховатися під поодинокими деревами, перебувати на відкритих підвищеннях або користуватися мобільними телефонами.

При оголошенні сигналу тривоги група зобов'язана негайно призупинити польові/екскурсійні дослідження і організовано, без паніки, прослідувати до найближчого укриття (у міській забудові) або безпечного місця на рельєфі, визначеного керівником (якщо група перебуває за межами міста). Забороняється ігнорувати сигнали оповіщення.

Кожен здобувач освіти зобов'язаний дотримуватись елементарних правил безпечного поводження в просторі, уникати невиправданих ризиків для власного здоров'я та не наражати на небезпеку інших учасників навчальної практики!

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Уся звітна документація готується здобувачами вищої освіти поступово під час проходження педагогічної практики. Захист практики відбувається після її завершення. За цей період керівники практики зобов'язані детально ознайомитись із представленими документами та оцінити як звітну документацію, так і всі інші види робіт, які виконували здобувачі вищої освіти під час навчально-польової практики.

Захист практики

Під час захисту практики здобувачі вищої освіти виступають із звітами про проведену роботу, діляться враженнями, емоціями, вказують на труднощі, які виникали під час практики, вносять пропозиції щодо вдосконалення її проведення, контролю та оцінювання.

Результати захисту навчальної практики також заносяться до протоколу. Після цього керівник визначає підсумкову оцінку з практики.

Х. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ

Щоденник польової практики та індивідуальний звіт є основними звітними документами, що засвідчують виконання здобувачів освіти основних завдань, передбачених програмою практики, набуття ними практичних і професійних навичок ведення польових досліджень.

Вимоги до оформлення щоденника польової практики:

1. Загальні дані про місце проведення польової практики.
2. Методика ведення робіт під час польової практики.
3. Облік спорядження, що необхідне для виконання практичних завдань.
4. Основні види робіт та їх результати.

Вимоги до оформлення індивідуального звіту:

1. За змістом і структурою звіт повинен відповідати програмі практики.
2. Звіт повинен містити відомості про конкретну роботу, виконану здобувачем освіти на робочому місці.
3. Вимоги до оформлення звіту встановлюються вищим навчальним закладом відповідно до державного стандарту;
4. Звіт друкується державною мовою на одному боці аркуша формату А4 (210×297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали шрифтом розміру 14 пт.;

XI. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Поточний контроль: усне опитування під час польових практичних занять, перевірка індивідуальних щоденників, індивідуальних завдань, звіту.

Підсумковий контроль для здобувачів вищої освіти, які набрали більше 60% від максимальної кількості балів – це остаточна оцінка, яка складається з усіх балів, отриманих під час поточного й модульного видів контролю.

**Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час
навчально-польової (комплексної географічної) практики**

<i>№ п/п</i>	<i>Складові оцінювання</i>	<i>Розподіл балів (за 100-бальн ою шкалою)</i>	<i>Критерії оцінювання</i>		
			<i>Оцінка за шкалою ECTS та її зміст</i>	<i>Оцінка за 100-баль ною шкалою</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>
1.	Рівень теоретичної готовності до виконання завдань практики	20 балів	А – Високий рівень теоретичних знань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	20 балів	Відмінно
			В – високий рівень знань з деякими недоліками	18 балів	Добре
			С – добрий рівень знань	15 балів	Добре
			Д – посередній рівень знань із недоліками, достатній для виконання практичних завдань	14 балів	Задовільно
			Е – достатньо-мінімальн ий рівень знань, допустимий для виконання практичних завдань	12 балів	Задовільно
			FX – низький рівень, наявні лише окремі елементи знань, недостатні для виконання практичних завдань	7 балів	Незадовільно
			F – відсутні елементи знань, низький рівень, недопустимий для виконання практичних завдань	0 балів	Незадовільно
2	За виконання практичних завдань упродовж одного дня практики здобувач вищої освіти може	За виконання практични х завдань упродовж одного дня практики	Здобувач вищої освіти не навчився проводити окремі дослідження на території, що виступає об'єктом польової практики	0 балів	Незадовільно

	одержати від 0 до 5 балів.	здобувач вищої освіти може одержати від 0 до 5 балів Максимально - 50 балів	Здобувач вищої освіти оволодів елементарними практичними навичками збору зразків досліджень та умінням їх класифікувати за окремими ознаками	1-2 бали	Задовільно
			Додатково, здобувач вищої освіти вміє складати необхідну документацію польових досліджень	3-4 бали	Добре
			Здобувач вищої освіти виявляє високий рівень самостійності та ініціативи під час польових робіт. Повністю та безпомилково володіє практичними навичками комплексного дослідження території	5 балів	Відмінно
3.	За звітну документацію	Можна одержати від 0 до 10 балів	Щоденник практики відсутній або його окремі фрагменти.	0 – 1 бал	Незадовільно
			Щоденник подано у дуже стислому обсязі, з грубими помилками, частина звіту неповна, з істотними помилками	2 – 4 бали	Задовільно
			У щоденнику містяться усі необхідні елементи практичних завдань, проте деякі з них неповні або з неточностями.	5 – 7 балів	Добре
			Щоденник містить повну і правильну інформацію по усіх видах практичних завдань. До звіту зауважень немає.	8 – 10 балів	Відмінно

			Захист результатів відбувається у формі усного опитування.		
4.	Підсумкове усне опитування (здатність аргументовано захистити результати власних польових досліджень та робити комплексні висновки)	20 балів	А – Високий рівень теоретичних знань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	20 балів	Відмінно
			В – високий рівень знань з деякими недоліками	18 балів	Добре
			С – добрий рівень знань	15 балів	Добре
			Д – посередній рівень знань із недоліками, достатній для виконання практичних завдань	14 балів	Задовільно
			Е – достатньо-мінімальний рівень знань, допустимий для виконання практичних завдань	12 балів	Задовільно
			FX – низький рівень, наявні лише окремі елементи знань, недостатні для виконання практичних завдань	7 балів	Незадовільно
			F – відсутні елементи знань, низький рівень, недопустимий для виконання практичних завдань	0 балів	Незадовільно
	РАЗОМ	100 балів			

Для здобувачів вищої освіти, які набрали менше 60 % максимальної кількості балів за цими видами контролю передбачається виконання додаткових індивідуальних завдань. У іншому випадку здобувач вищої освіти не отримує відмітку «зараховано».

Шкала оцінювання кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного	Оцінка за шкалою	Екзаменаційна оцінка за	Національна залікова
--------------------------------	------------------	-------------------------	----------------------

модуля (бали)	ECTS	національною шкалою	оцінка
<i>90 і більше</i>	A (відмінно)	<i>відмінно</i>	<i>зараховано</i>
<i>82-89</i>	B (дуже добре)	<i>добре</i>	
<i>75-81</i>	C (добре)		
<i>67-74</i>	D (задовільно)	<i>задовільно</i>	
<i>60-66</i>	E (достатньо)	<i>незадовільно</i>	<i>не зараховано</i>
<i>35-59</i>	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		
<i>34 і менше</i>	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

ХІІ. ПОРЯДОК ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумком навчально-польової (комплексної географічної) практики є залік, який виставляється керівником практики за результатами підсумкового контролю.

Підсумковий бал заносять у відомість та залікову книжку.

Здобувач вищої освіти, що не виконав програму практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп здобувачів вищої освіти, які пройшли практику, їх дисципліну, стан охорони праці на базі практики та з інших питань організації та проведення практики.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція)

<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>.

2. Гарбар В.В., Касіяник І.П., Матуз О.В., Придеткевич С.С. «Краєзнавство і туристична робота в освітніх закладах» навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський / В.В.Гарбар, І.П.Касіяник, О.В.Матуз, С.С. Придеткевич - Видавничо-поліграфічне підприємство «'Апостроф». – 2024 – 94 с.
3. Лісовський А. С., Гарбар В. В., Придеткевич С. С., Географічні дослідження топонімів Хмельницької області / А. С. Лісовський, В. В. Гарбар, С. С. Придеткевич // – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль: СМП “Тайп”. – № 2 (випуск 53). – 2022.- С. 10-18. <http://nzg.tnpu.edu.ua/article/view/267074>.
4. Бортник С. Ю., Ковтонюк О. В., Погорільчук Н. М. Основи загальної геології: навчальний посібник-практикум. – Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2023/04/posibnyk-praktykum-pogorilchuk_bortnyk2022.pdf
5. Мельничук А. Л., Запотоцька В. А. Суспільно-географічна картографія: навчально-методичний посібник. – Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2024. https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/04/nmk_melnichuk_zapotoczky_sgk2023.pdf

Додаткова література

1. Любінська Л. М. Флора та рослинність Національного природного парку "Подільські Товтри" / Л. М. Любінська // Природа Західного Поділля. – Тернопіль, 2004.
2. Петров М. Б. Історична топографія Кам'янця-Подільського кінця XV — XVIII ст. (Історіографія. Джерела) / М. Б. Петров. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. – 380 с.
3. Пляменицька О. А. Castrum Camenecensis. Фортеця Кам'янець: (пізньоантичний – ранньомодерний час) / О. А. Пляменицька. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2012. – 672 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національного природного парку «Подільські Товтри»: www.npptovtry.org.ua.
2. Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець» (офіційний ресурс): niazkamenec.org.ua.
3. Публічна кадастрова карта України. URL: <https://kadastrova-karta.com/>.